

Koetoiminta ja käytäntö

Liite 10.06.2002 59. vuosikerta Numero 2 Sivu 13

Sonnien ulkokasvatus vaatii asianmukaiset kasvatustilat

Lihanautoja voi kasvattaa totutuista poikkeavissa ympäristöissä, jos eläimille rakennetaan asianmukaiset kasvatustilat. Ympärivuotisessa ulkokasvatuksessa erityistä huomiota on kiinnitettävä säänsuojaan, makuupaikkojen kuivitukseen, riittävään syömäkelpoisen rehun saantiin ja sulaan juomaveteen. Jos ulkokasvatuksessa on runsaasti eläimiä, pihatto on tarhakasvatusta parempi vaihtoehto.

Naudanlihaa tuotetaan nykyisin varsinaisten kylmäpihattojen lisäksi myös ulkotarhoissa. Kasvatustapa on syntynyt niin, että maitoa ja naudanlihaa tuottavat tilat ovat jättäneet nuorkarjan ulos, ja navettarakennus on täytetty lypsylehmillä. Ulos jätetyille eläimille on varattu pinta-alaltaan laaja, osittain metsäinen tarha-alue, jonne on rakennettu kevytrakenteinen suojarakennus.

Uusi tuotantotapa vaatii päämäärätietoista kehitystyötä, sillä ympärivuotisessa ulkokasvatuksessa on mahdollisuuksien lisäksi myös riskejä. Ne liittyvät eläinten, hoitajien ja ympäristön hyvinvointiin. MTT:n Pohjois-Pohjanmaan tutkimusasemalla selvitettiin, miten kasvatusympäristö vaikuttaa ayrshire-rotuisten lihanautojen kasvuun, rehun kulutukseen ja ruhon koostumukseen.

Tuotantoympäristöt vertailussa

Tutkimus aloitettiin marraskuussa 2000 siten, että 10 ayrshire-sonnia siirrettiin navettaan, 10 kylmäpihattoon ja 10 ulkotarhaan. Eläinten ikä oli tuolloin keskimäärin 159 vuorokautta. Navetan eläimet kasvoivat rutiläpohjaisessa parressa ilman jaloittelumahdollisuutta. Kylmäpihatossa sonnit olivat viiden sonnin ryhmäkarsinoissa, ja niillä oli liikkumatilaa 6,4 ja makuu-aluetta 3,2 neliometriä sekä syöntitilaa 76 senttiä eläintä kohti.

Metsätarhassa oli kolmiseinäinen suojarakennus, jossa sonneilla oli käytössään pinta-alaltaan yhtä suuri makuualue kuin pihatossa. Rakennuksen edessä oli kattamaton ruokintapöytä, jossa oli metri syöntitilaa eläintä kohti. Makuuosaston ja ruokintapöydän välinen tila laatoitettiin ontelolaatoilla, jotta välikäytävä voitiin puhdistaa. Metsätarha-alue oli nuorta sekametsää, ja sonneilla oli tarhassa liikkumatilaa 0,1 hehtaaria eläintä kohti.

Sonneja ruokittiin vapaasti seosrehulla, jonka kuiva-aineesta noin 60 % oli esikuivattua nurmisäilörehua ja loppuosa

kuivana litistettyä ohraa. Seosrehun käyttö on erityisen perusteltua ulkokasvatuksessa, koska nurmirehun silppuaminen ja väkirehun lisääminen seokseen vähentävät rehun jäätymisriskiä ja rehuhävikkiä.

Rehu maittoi kylmässä

Sonnien elopaino oli kokeen alkaessa keskimäärin 185 kg, ja ne teurastettiin puolentoista vuoden iässä joulukuussa 2001. Ne kasvoivat 404 päivää kestäneen kokeen aikana keskimäärin 1030 g päivässä. Elopaino teurastettaessa oli keskimäärin 602 kg. Kasvatusympäristö ei vaikuttanut merkittävästi sonnien kasvunopeuteen, mutta metsätarhassa kasvaneiden sonnien päivä- ja nettokasvu jäivät hieman pienemmiksi kuin parsinavetassa ja kylmäpihatossa kasvaneiden sonnien.

Navettaan ruokitut sonnit kuluttivat vähemmän rehua kuin ulkona kasvatetut eläimet, laskettiinpa kulutus joko ruokintapäiviä tai tuotettuja teuraskiloja kohti. Elimistön energiavaroja ja rehuenergiaa käytettiin ilmeisesti sekä kylmäpihatossa että metsätarhassa lämmönmuodostukseen, mikä puolestaan vaikutti negatiivisesti rehuhyötysuhteeseen. Lisäksi tarhassa kasvatetut sonnit saivat liikkua rajoittamattomasti. On myös luultavaa, että ulkokasvatus etenkin tarhassa lisäsi hiukan rehuhävikkiä.

Sonnien keskimääräinen ruhopaino oli 307,5 kg. Kylmäpihatto- ja metsätarhanautojen teurasprosentit olivat hieman suuremmat kuin parsinavetassa kasvaneiden sonnien. Niin ikään ruhojen lihakuudessa kylmäpihatto- ja metsätarhasonnit saivat parsieläimiä hieman paremman arvostelun. Parsinavetan eläinten ruhot arvioitiin rasvaisuusluokituksessa pääosin keskirasvaisiksi (EUROP-luokka 3), kun suurin osa kylmäpihaton ja metsätarhan ruhoista oli ohutrasvaisia (EUROP-luokka 2).

Aiheesta lisää internetissä:

www.mtt.fi/atu/ppo/kylmakasvatus, Lihanautojen kasvatus kylmissä tuotantoympäristöissä -kehittämishanke

Arto Huuskonen, Erkki Joki-Tokola ja Sami Huttu, MTT

Lisätietoja: Koetoiminta ja käytäntö 2/2002: 13

arto.huuskonen@mtt.fi

puh. (08) 2708 4504